

Geniálny pacienti a šialená doktorka

Analýza diela Fyzikové od Friedricha Dürrenmatta

Hra bolo napísaná v roku 1961, premiéru mala v Schauspielhaus v Zürichu 20.2.1962. Toto dielo radíme do druhej kreatívnej fázy, ktorá začala v roku 1955 dielom *Návšteva starej dámy* a končí 1966 dielom *Meteor*. Dielo *Fyzikové* radíme do tragikomédií a prejavujú sa v ňom vesmírne fantázie. Dürrenmatt bol veľkým nadšencom astronómie, preto keď sa v roku 1973 opäť inscenoval dramatický text *Fyzikové*, namaľoval obraz s názvom *Weltraum-Psalms* v preklade vesmírny žalm. Toto astronomické nadšenie ho doviedlo k vymysleniu vlastného vesmírneho žalmu.¹ Ktorý znie v preklade od Bohumila Černíka:

„My vydali se do vesmíru k měsíčním pouštím a zapadli do jejich prachu. Už mnozí tam bez hlesu chcipli. Často se však uvařili na Merkuru v olovnatých parách, vypařili. Na Venuši v kalužích oleje Dokonce i na Marsu nás pánilo Slunce, Hřmící radioaktivní a žluté.“²

Dielo má dve dejstvá, v ktorých sa prísne dodržiava jednota času, miesta a deja. Tento fakt nám je oznámený pri opise blízkeho okolia. Dej sa odohráva v salóniku vili skromného sanatória s názvom *Les Cerisiers*. Nachádzame sa medzi tromi fyzikmi, ktorý predstierajú, že sú blázni. Jeden z nich Ernesti si myslí, že je Albert Einstein, druhý Beutler je presvedčený, že je Sir Isaac Newton a tretiemu Möbiuovi sa zjavuje Šalamún a radí mu čo má robiť. Každý z nich má tajné plány, o ktorých by nemal nikto vedieť, no práve tým, že mali svoje vlastné ošetrovatelky, sa ich plány začali ničiť a donútili ich dokonca zabíjať. Zabiť niekoho, kto sa im stal blízkym. Strach z odhalenia plánov bol silnejší ako láska.

Hra už od začiatku, kde sa opisuje priestor a komentuje sa prostredie, má nádych grotesky. O to viac, keď sa autor aj na text v zátvorkách. Zameriava sa na podrobný opis scény ale aj toho čo sa stalo pred tým.

Möbius vynašiel veci, ktoré by mohli v nesprávnych ľudských rukách zničiť svet. Preto sa radšej nechal zavrieť do blázinca a opustil tak svoju ženu a troch synov. Pri poslednej návšteve svojej bývalej ženy sa zachoval ako veľký blázon. Na čo povedal:

„Tímhle humánním způsobem. Když už je člověk v blázcinci, vymaže minulost nejsnáze bláznivým chováním. Teď na mě může rodina s klidným svědomím zapomenut.“³

Beutler je členom tajnej služby a má za úlohu dostať Möbiua buď na svoju stranu alebo ho zabiť. Ernesti je členom inej tajnej služby, ktorá má tú istú úlohu. Lenže pri diskutovaní s Möbiuom prídu na to, že je najbezpečnejšie pre všetkých troch bude aj naďalej sa vydávať za bláznov a tým pádom ani jeden z nich nedostane trest, ktorý by pri členoch tajnej služby znamenal odchod zo služby. Möbius sa cíti slobodne už len v sanatóriu.

Jednou z podstatných postáv je majiteľka sanatória slečna doktorka Matylde von Zahndová, ktorá nám celú dobu dáva pocit, že je normálna doktorka starajúca sa o pacientov. Táto postava je veľmi zaujímavá, keďže vlastní sanatórium, stará sa o pacientov, no zároveň o sebe tvrdí, že je z rodiny jediná normálna a aj tak sa snaží vyhovieť štátnemu nadvládne. Robí všetko pre to aby sanatórium stále fungovalo. Tvrdí, že jej s tým pomáhajú bohatší

¹ <https://www.duerrenmatt.net>

² DÜRRENMATT, Friedrich. *Fyzikové: komedie o 2 dějstvích*. Praha: Dilia, 1963

³ tamtéž

pacienti. V druhom dejstve je postava doktorky protikladom troch vedcov. Dürrenmatt preminil vážnu situáciu na komickú, kde sa ukazuje obraz šialenej doktorky a geniálnych pacientov, dodáva to grotesknosť situácie.⁴

V deji sa vyskytuje aj inšpektor, ktorý sa celú dobu len prizerá tomu ako pacienti považovaný za bláznov zabíjajú svoje opatrovatel'ky. Dodáva mi to pocit, že celú dobu vedel o činnostiach slečny doktorky. Len im prihliadal a keď vedel, že je všetko na správnej ceste a všetko ide podľa plánov doktorky tak odišiel.

Skoro do poslednej chvíle nevieme o čo slečne doktorke Zhandovej ide. Až na konci sa dozvedáme, že v skutočnosti tajne kopírovala Möbiuov rukopis a predávala ho, odpočúvala rozhovor medzi tromi fyzikmi. Nasadila si vlastných ošetrovateľov aby traja muži nemohli opustiť sanatórium.

Koniec hry je veľmi interesantný, pretože končí predstavením fyzikov, každý o sebe povie pár vecí a odíde do svojej izby. Sú to vlastne ich role, v ktorých ostanú do konca svojho života a nič s tým nemôžu urobiť

Hra bola vďaka svojej obľube upravená aj na rozhlasovú hru, ešte v roku 1962 kedy bola priemerovaná sa z nej stala aj televízna hra. V roku 2000 sa v Štátnej opere v Prahe odohrala premiéra rovnomennej opery na motívy tohto diela.⁵

⁴ https://de.wikipedia.org/wiki/Die_Physiker

⁵ tamtéž

Zdroje

DÜRRENMATT, Friedrich. *Fyzikové: komedie o 2 dějstvích*. Praha: Dilia, 1963

Die Physiker. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2023, 12.1.2023 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Die_Physiker

Duerrenmatt. *Dürrenmatt* [online]. Nemecko [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.duerrenmatt.net/about/>